

Divan Edebiyatı Nedir Hakkında Kısaca Bilgi

Teorisi ve estetik temellerini İslam kültüründen alan; Acem edebiyatının sürekli etkisiyle şekillenen bir edebiyat olan **Divan Edebiyatı**, XIII. asrın ikinci yarısı ile XIX. asrın ikinci yarısı arasında yaşayan altı asırlık bir edebiyat dönemidir. Sanat amacı, bu edebiyatın temel vasfıdır. Bu yüzden de klasik sıfatına, hakkıyla layıktır. Zikredilen bu altı asırlık edebiyata, XIX. Asırdan itibaren, önce “edebiyat-ı kadîme”, “şî'r-i kudemâ” (eski edebiyat, eskilerin şiiri) denmiştir.

Daha sonra “saray edebiyatı”, “skolastik edebiyat”, “medrese edebiyatı”, “ümme edebiyatı”; “ümme çağı edebiyatı”, “İslamî Türk Edebiyatı”, “Osmanlı edebiyatı”, “**yüksek zümre edebiyatı**”, “**klasik edebiyat**”, “**klasik Türk edebiyatı**” ve “**divan edebiyatı**” adları verilmiştir. En yaygın ismi, “divan edebiyatı”dır. **Divan edebiyatı şairlerinin**, estetik değeri yüksek şiirlerini, belli bir düzenle “dîvan” adı verilen kitapları toplamış olmalarından kinâye verilen bu ad, her ne kadar divan dışında kalan kitapları ve özellikle nesir kitaplarını dışlıyor görünse de en çok rağbet gören isim olmuştur.

Fuad Köprülü, sadece 1934’ te yayınladığı antolojisine “Eski Şâirlerimiz-Dîvân Edebiyatı Antolojisi” adını verirken, bu adı ilk ve son defa kullanmıştır. Onun tercihi, hep “klasik edebiyat” veya “klasik Türk edebiyatı” olmuştur. Nitekim Acemler, kendi edebiyatları için “Acem divan edebiyatı” adını, hiç kullanmamışlardır. Aynı durum, Azeri ve Çağatay edebiyatları için de söz konusudur. Ama her ismin, delalet ettiği nesne veya kavramı, daima mükemmelen karşıladığı, asla söylenemez. Bu yüzden, “divan edebiyatı” adlandırması, zamanla yerleşmiştir.

VIII. asırda İslamiyetle tanışmaya başlayan Türkler, Müslümanlığın îmân ve amel esaslarıyla birlikte, İslami medeniyeti de kuvvetle benimsemişler ve önce dini muhtevalı kitaplarda, dini terminolojiyi Arapça ve Farsçadan aynen alarak kullanmışlardır. Ama din, hayatın tamamı demek olduğundan ahlak, her çeşit ihtiyaç, zevk ve üzüntü, v.b gibi konulardaki kelime ve terimler de frenlenememiş; zamanla aralanan kapı, Türkçe deyimle “yol geçen hanı”na dönmüştür.

Arapça ve Farsçanın hudutsuz kelime kadrosundan yapılan bu transferler, her yazar ve şairde aynı hararete olmamış; kişilere, eserlere ve devirlere göre yabancı kelime

kadrolarında artma veya eksilme olmuştur. İşte divan edebiyatı, bu yeni kültür mahsullerine verilen addır.

Divan Edebiyatının Oluşma Sürecine Bir Bakış

Türklerin İslamiyeti kabul etmeleriyle birlikte bir çok alanda olduğu gibi edebi dünyalarında da değişiklik söz konusu olmuştur. Belli birikimin ve geleneksel bir bütünün izlerini taşımaktadır bu edebiyat. Estetik kuralların dahilinde biçim ve içerik olarak kuvvetli bir edebiyat olan divan edebiyatı bu izlerini edebiyatımızın neredeyse tüm alanlarına nüfuz ettirmiştir.

Divan edebiyatı, gerçek etkisini 13. yüzyıldan itibaren edebiyatımızda göstermeye başlar. [Hoca Dehhani](#), Gülşehri, Sultan Veled ve Ahmet Fakih gibi şairlerin öncülüğünde bu edebiyat oluşmaya başlamış ve ilerleyen dönemlerde Osmanlı Devletinin Anadolu sahasında 600 sene sürecek olan bir edebiyatın kuvvetli mimarisini oluşturmaya başlamıştır. Yerleşik bir edebiyatının gerçek izlerini oluşturmaya çalışan bu edebiyat yazar ve şairlerimiz tarafımızdan çok ilgi çekici bir edebiyat olmuştur.

Divan edebiyatı, ilklerin edebiyatı olmuş. Osmanlıca (Arapça-Farsça ve Türkçe dillerinin bir arada kullanıldığı dil) 'nın gerçek hüviyetine kavuşmasına ciddi derecede yardımcı olmuş bir edebiyattır. Ağır ve anlaşılmaz bir edebiyat olmuştur yeri geldiğinde. Şairlerin hayal dünyasının gerçek sınırlarının saptanamadığı, büyük bir gözlem ve tahlil gücünün görüldüğü bu edebiyat, nazım türleri ve biçimlerini de üst seviyeye taşımıştır.

[Divan edebiyatı şairleri](#), mahlas kullanarak şiirlerine imza atmıştır. Mazmunların sıkça kullanıldığı, tam ve zengin kafiyenin tercih edildiği, [söz sanatlarının](#) türlü türlü örneklerinin kullanıldığı, kullanılan her türün tüm ayrıntılarına girildiği; aşk, dini, ahlaki, kahramanlık ve tarihi hikayelerin de kullanıldığı bir tür olmuştur. Ölçü olarak da [aruz ölçüsünü](#) ([aruz vezni](#)) kullanmışlardır.

Yüzyıllara göre dahada gelişerek ilerleyen bu edebiyat, Anadolu sahasında şairlerimiz tarafından içeriği ve dili zenginleştirerek farklı boyutlara taşınmıştır. Divan edebiyatı, sözün ve mananın kuru söylemlere galip geldiği bir edebiyattır.

Divan edebiyatı, özellikle şiir alanında en parlak dönemini 16. yüzyılda

yaşadı. **Bâkî** ve **Fuzuli Divan şiirinin** en iyi örneklerini verdiler. 17. yüzyıla girildiğinde Divan edebiyatının ulaştığı düzey, İran edebiyatınıninkinden geri değildi. Şairler, şiirlerinde “fahriye” denen ve kendilerini övdükleri bölümlerde şiir ustalığının doruğuna çıkmışlardı. **Öğretici şiirleriyle** tanınan **Nabi** ve bir yergi ustası olan Nef'i bu yüzyılın ünlü şairleriydi. Divan edebiyatı, en özgün şairlerinden olan **Nedim**'in ve **Şeyh Galip**'in ardından, 18. yüzyılda bir duraklama dönemine girdi.